

te begeren en wercken seer eerbarmelijc getracht. Van dit onnosshen inuenen werd de Heere van Nuff de schuld gegeven / doch men seide dat hy hem daer van wemelijc heeft ontschuldigt / wat daer van is / heb ik niet de gerechte kennisse van foramen bekomen / anders van dat de Secretaris Synning den 25 Augusti 1579. schreef dat Heest schandlijc overgegeven was op Sondag te horen wesende den 9 der selver maend / na dat hy eerst het garnissen moorddadig buiten om had laten brengen. Desgelijc heb ik een brief gesien geschreuen by een Medicant van date den 14 Augusti:

Heest is by Nuff in handen van de Malcontenten gelevert / en heeft sijn eigen soldaten doen ombrachten die haer lijf en leven voor hem stelden.

Daer na hebben de Malcontenten Konse overhalen / daer maer 60 soldaten in waren / daer se het geuegzaam alles vermoorden en dood sloegen en bodts plonderen: doch hebben de Malcontenten hier wel 400 man gelaten.

Den 24 Augusti heeft de Prince van Orangien by advies van de vier Eeden's lands van Vlaenderen gecommiteert Jonkheer Willem van Bloss geselst Coesloog / Lieutenant Admirael van Zeland tot Supercintendent van het Westquartier van Vlaenderen / en heeft des anderen daegs ter vergaderinge van de vier Eeden binnen Gent daer op gedaen sijnen eed / en es hem daer van gegeven behooyliche commissie in date als boven.

Ten laetsten en na lange en rijpe delibereatie / hebben de Gedeputeerde uit de nader geunteeerde Provincien eenige uit den haren na den Prince van Orangien afgebeerdigt / de welke doe ter tijd noch was binnen Gent / om aldaer opzide op vele saken te stellen / die den 18 Septembrijs aldaer aertbeerden / en hebben sijn Excellentie gepresenteert sekere articulen / inhoudende de eensdeels der hobengenoemde Gedeputeerde advies / en eensdeels verfoekende advies en goeddunken van sijn Excellentie / om also naderhand den Provincien en geunteeerde Steden gerommuniteert / en hooyts op als eene goede en vaste resoluatie genomen te worden: welken volgens om de goede begeerte van de boven genoemde Gedeputeerde te holden / heeft sijn Excellentie hier op geantwoord 't gene hier na volgt / en dat onder correctie van de hooyts geunteeerde Provincien en Steden.

De boven geschreuen articulen aen sijn Excellentie gepresenteert bestonden in vier hoofdstucken / te weten: het eerste / belangende den vredehandel. Het tweede / beoerende de middelen en opzide diemen sal mogen stellen op de contribucien. Het derde / 't gene belangende was de negotiatie of handeling merten Heere Hertog van Anjou. En het vierde / nopende 't goubernement van den Lande / wach men soude mogen stellen so in saken van state als van der Opzoge.

VOOR so vele het eerste point aengaet, sprekende van den Vrede-hand: seide sijn Excellentie, hoe dat haer kennelijc genoeg is, dat de Vyanden des Vaderslands en der Gereformeerde Religie, hen metten Mantel des Vredes bedeckende, als met een sake die eenen yegelijken in 't aensien seer aengenaem en behagelijc is, tegens zijns Excellentie persoon vele en verscheide propoosten hebben gestroet, en noch dagelijc stroyen, als of alleenlijc by sijn Excellentie d'effect van den selven Vrede verhindert werde, en daer op seer calumnieren, selve de actien van sijn Excellentie interpreterende, soeken sy de herten van den menschen, also van sijnne Excellentie te vervremden, verfekert sijnde, door alfulken middel des te lichtelijker tot haer quaed voornemen te'geraken, (d'welk is) het Land anderwerf te brengen in meerder en onverdragelijker slavernye als te voren, en de Gereformeerde Religie geheelijc uit te roeyen, na dien sy d'Ingesetene des Lands in twist, oneenigheid, en divisie gebrocht en gestelt souden hebben.

Aengesien dat sulx by sommige geaccordeert sijnde (also 't selve by eenen yegelijken niet sal goet gevonden worden) eene merkelijc divisie ongetwijffelt daer uyt haer te spruyten, sulx dat d'oeene Stad tegens d'andere

sal optaen: ja de Borgers en Inwoonders van d'eene stede en andere, particuliere personen d'eene tegens den anderen, alsoo een yder van sijnder sijden sal willen verfekeren. En overmits dat by den menschen egeene sake meer wert behertiget als de Religie, sullen daerom alfulke divisien deste dangereuser zijn, also om de saken by den eenen des te vierlijker, en by den anderen met meerder hertneckigheid gestreden sal worden.

De exempelen sijn noch versich en nieuw van d'ellenden en miserien over geheel Italien gekomen, daer de tweedrachten of factien van den genen die men noemt den Guelphes en Gibelins, sijnde 't geheel Land daer door grondelijc bedorven, sonder dat sulken ellende heeft opgehouden tot dat geheel Italien onder het jok en slavernye gebrocht is geweest van verscheiden personen, die door middelen van sulke particuliere tweedrachten en devisien hen selven absolute Heeren en Princen van de Landen hebben gemaekt.

Van gelijken is in den Coninkrijke van Vrankrijk, overmits sekere woorden van seer kleender importantien gesproken tusschen den Hertog van Bourgongnien en den Hertog van Orleans alfulken bloedigen Krijg op geresen, dat over de 50000 menschen ten beiden syden daer over 't leven hebben verloren, sijnde daer door het Koninkrijk verdeilt, sonder dat tot noch toe die questien geheel ter neder gelegd sijn.

In Holland de questie van Houx en Cabliaux heeft de Gebroeders en andere Vrienden en Magen d'een tegens den anderen gewapent: gelykerwys tot Florence de gene die men noemde de Witte en de Swarte.

De ervaringe bewijst ons, so ook de Schrifture ons betuigt, dat de tweespalt uit causen van der Religie spruitende, meerder en swaerder ellende en miserie met haer brengt: stellende de Vaders tegens den Kinderen, de Mans tegens hare Vrouwen. Word daerom boven al nodig by tyde alle oorsaken van gelijke miserie weg te nemen. En also (niet jegenstaende 't selve different van der Religie) vele van onse Nederlandse Provincien nochtans in goede eendracht en Unie sijn gebleven, is daerom sijnne Excellentie van meyninge en advyse, dat men een Vrede behoort te vorderen achtervolgende de articulen van de instructie den Gedeputeerden van de Heeren Generalen State mede gegeven sonder iet daer in te veranderen: want andersins het Land geschapen is meer als te voren in grondelijc verderf te vallen, vermenende sijnne Excell. dat behoudens sulke goede eendracht de Inwoonderen des Lands in allen ruste en vrede onder elkanderen sullen mogen leven, gelijk 't selve gesien word in andere Landen daer defet weedracht so diepe niet en is gewortelt.

Nu aangemerkt dat de saken so wijd sijn gekomen, dat die van de Gereformeerde Religie geheelijc geresolveert sijn niet meer uyt den Lande te trecken, noch 't selve te verlaten, maer veel eer en liever het leven te verliefen, dan te gedogen dat by haer atwesen en verreck hare Kerken verstroet en geruineert worden, is daer by lichtelyc te concluderen dat den inheemsen krijg geschapen is meerder te sijn als oit te voren.

Maer hoewel dat onse Vyanden konden verkrygen 't gene des sy begeeren, daer toe sy nochtans metter hulpe Gods nemmermeer sullen geraken, de ervaringe heeft ons getoont en bewesen ten tyde dat de Religie noch niet so wijd was gekomen als sy nu is, dat nochtans overmits het Land van de Vryheid der selver was berooft, de handwerken, sijnde 't principael fundament van de rijkdom des Lands, mitsgaders ook den koophandel en traffijke, sijn in andere vremde Landen getransporteert geweest, sijnde daer door het Land in grote merkelijc schade en verlies gevallen, des den Hertog van Terra Nova en sijns gelijke de egeene schade of interest daer by lyden niet vele achten: maer wy sijnde de gene die de sake aentrest, hebben ernstelijc daer op te letten.

Wat wyders belangt de vryheid van den Lande, mitsgaders de Pacificatie van Gent daer de Vyanden nu so hogelijc op roemen, om ons daer door des te meer in oneenigheid te brengen, aengesien sy deselve Pacificatie hier te voren en namentlijken in de handelingen van den

Wat elenden de miserie in Italien hebben geschapt.

Wat d'achteen in Brabant sijn.

Wat de Land.

Florents

Wat in sake der religie de meere sijn.

Wat de Gereformeerde Religie sijn geresolveert niet meer het Land te verlaten.

Wat de Land.

Wat de Land.

Wat de Land.

Wat de Land.

den Baron de Selles voor quaed en onrechtveerdig hebben gehouden, en datse voor sulx hadde verworpen en uitgeroet behoren te sijn: sijne Excellentie refereert en conformeert hem dies aengaende, met tegene by den Generale Staten daer op is geantwoord.

Voegende alleenlijk hier by, dat de Vyanden onder 't deksel van Vrede niet anders soeken dan het bloed en goed van allen den Inwoonders deser Landen: want overleverende de steden en plaetsen in handen van den genen, die hen van beginsel deser Oorloge altyd voor vyanden van der Religie en van den Lande hebben gedragen, wat heeftmen anders sekerder of gewissers te verwachten dan de dood? te meer, datmen voor alle versekerheid niet hebben sal dan den eed van den genen, die vyanden sijn van der Religie: en sullen (dien volgens) lichtelijk gedilpenseert worden, dien van de Religie alleen het quaed, hinder, en schade te doen des sy sullen kunnen of mogen verdinken; sonderlinge, aengesien sy hare eere so wijd hebben vergeten, dat sy tegens haer eigen Vaderland de wapenen hebben aengenomen.

De ervaringe dieleert ons hoe weinig die van der Religie op 't gelove en de getrouwigheid van alfulke hen hebben te verlaten: want hebbende die van der Religie in Vrankrijk wederom overgelevert de geweldige steden van Lyons, Orleans, Valence, en andere, sijn daer na tot recompense van dien al 't samen jammerlijk vermoord en omgebracht geweest: het is ook eenen yegelijk bekend, hoe grouwelijk en ellendelijk in den jare 1576 vele steden in dese Landen gewilliglijk hare Poorten geopen hebben gehandelt en getyranniseert sijn geweest, niet alleenlijk by den Spangiaerden, maer ook by den ingeboren van den Lande, Spaens gesint en gehelijk tegens de Religie verbittert geweest sijnde, hebbende (overmits den groten haet diesy tot de Religie dragen) liever de Vryheid des Vaderlands met voeten laten treden, dan op te houden hare vervolginge tegens den genen, die de Roomsse verlaten hebbende, professie deden van de Gereformeerde Religie.

Protefterende sijn Excellentie des niet te min voor God, voor allen Heeren, Vorsten, Potentaten, en andere luden van der wereld, dat also niemand hem met rechte kan beroemen meer interests by den kryg te hebben als sijne Excell. dat ook om verscheidene redenen niemand den vrede meer wenscht en begeert, of den selven nodiger en allen lieden met eeren nutter en oorboerlijker achtet, dan dese sijne Excellentie.

Want alle de werelt openbaar genoeg is, hoe vele schone en heerlijke goederen de vyanden sijne Excell. sijn onthoudende, en hoe lange sy 't selve hem alrede hebben onthouden, sonder gelijk een yegelijk wel bekend staet, noit eenige recompense daer voren gehad of gevordert te hebben, en nochtans so een yder by hem selven wel kan oordelen, daer is niemand hy soude wel begeren het sijne te gebruiken.

Wijders is ook wel te denken, dat sijne Excellentie de welke den Grave van Buren sijnen Sone tegens alle recht, reden, en billigheid (in Hispanien gevangen sijnde) gelijke liefde en affectie naturele is dragende, als andere vaders tot hare kinderen hebben, genoegsaem voor seker houd, dat hy sonder den Vrede den selven sijnen Sone uit de gevangnisse niet sal sien, d'welk hy nochtans na de vorderinge van de eere en glorie Gods, en de ruste en welvaren des Vaderlands boven allen anderen saken is begerende.

Ten derden sijnde sijne Excellentie nu tot sulken ouderdom gekomen, dat sy alrede begint te declineren, en hebbende meer als twaelf jaren lank gedurende continuelyk grote moeite en arbeid gehad en gedaen sonder ophouden: soude sijne Excellentie genoeg veroorfaekt sijn tegens den selven sijnen ouderdom goede ruste te begeren.

Maer aenfiende ten anderen de grote menigte van volke, d'welk op hem is steunende en van sijne autoriteit dependerende, onder welke vele van gelijke Religie sijn met sijne Excellentie, begerende voorts generallijk al 't samen de Vryheid van den Lande, soude sijne

Excell. tot groot nadeel en schade gerekent worden, ingevalle hy om sijn particulier te vorderen, soude willen raed geven eenigen Vrede aen te nemen, dieniet vast en wel verskert ware.

Want hoewel hy (sijn particulier belangende) sulx in sijnen saken lichtelijk soude kunnen versien, dat hy in egenen dangier soude vallen, so soude hy nochtans een ontallijke menigte van onschuldige menschen en ook de Religie, daer by door de mildigheid en genade Gods professie af doet, tot eenen roof stellen en die alle te samen in handen van den bloedgierigen Inquisiteuren, die in voorleden tijden so vele luden met eeren ter dood gebracht, en 't Land verdorven en vernielt hebben, by alfulken middele overleveren.

Uit welker oorfaken de meininge en intentie van sijne Excellentie altoos geweest is en alsnoch is, twee saken by desen Vredhandel te vorderen (verhopende met hulpe van sijne Goddelijke Genade daer in te verhoeden:) Namentlijk, dat de conditien van den selven Vrede goed en tot verskeringe van die van de Religie, misgaders van den Vryheden, Rechten en Privilegien van den Lande en van een yegelijk in 't particulier mochten sijn. Ten anderen, dattet eenen vasten en gedurigen Vrede mochte wesen, op dat de Landen en de Ingesetene der selver onder den schijn en lieffelijken naem van den Peys in eegene meerder ellende en ruine vallen, als sy gedaen hebben gedurende de Oorloge.

En hebbende sijne Excellentie nader gelet op d'inhouden van den Articulen van Vrede, begrepen in sekerre geschrifte en tot Ceulen uitgegeven, en aen allen Provincien en Steden van dese Nederlanden overgesonden: en kan sijne Excellentie tot voldoeninge van sijne conscientie en eed niet onderlaten tefeggen, de selve Articulen van Vrede (als sijnde onredelijk en onnaturelijk) tot egeenen anderen einde tefrecken, dan tot verderf en verwoestinge van de Gereformeerde Religie en van den Lande, sijnde den selven Vrede in allen Poincten captieus en directelijk tegens het gemeine welvaren strijdende.

Belangende de Religie is klier en notoir, dat de selve alleenlijk in Holland en Zeland op seer onredelijke conditien toegelaten sijnde; uit den anderen Provincien word verdreven, waer door alle de Kerken oppgericht en nu ter tyd florerende in Brabant, Vlaenderen, Gelderland, Vrieland en elders worden geheelijk geruineert, met vaste hope die de Vyanden hebben, dat die van Holland en Zeland by alfulken middel ontblotet sijnde, deste lichtelijker en met minder moeite daer naer in haren handen sullen vallen. En ofmen in desen op de eere Godes (die nochtans boven al gaet) egeen aenschouw wilde nemen: so wort nochtans bevonden dat alfulke listen en practijken alleenlijk tot geheele verwoestinge en desolatie van den Lande sijn streckende.

Maer willende op de maniere van desen Lande aenschouw nemen, hoe wel 't selve versien is met vele grote geweldige steden en andere plaetsen, so moetmen nochtans bekennen de gelegenheid van eenige der selver steden en plaetsen, so overmits de Zee als de Rivieren, op de welke sy gelegen sijn, sulx te wesen, dat, so wanneer eenige van dien by den vyand overrompelt of andersins in genomen worden, de andere naest en omliggende plaetsen daer door worden gedwongen en geringelt ten appetite van den soldaten (hoe weinig die ook mochten sijn) alfulke Stad of plaetse overkomen hebbende. Dunkt daerom sijne Excellentie niet raedsaem te sijn dese plaetsen yemanden in handen tefellen, dan goede en wel vertrouwde en verskerde personen, de welke sijnde naturele Onderfaten van den Conink, den selven bewaren en ook beletten sullen datse in handen van den Vremdelingen niet vallen, beteren met meerder ernst en sorgvuldigheid dan hier voortyden de dood-vyanden van den Lande hebben gedaen.

Overmits welke voor geroerden redenen, is sijne Excell. van advyse datmen preciselyk blijve in sifterende op de poincten van de boven genoemde Instructie, sonder eenigfins de selve te buiten te gaen, hoe wel nochtans

De Prince heeft de meeste interest by de wyloge.

Door 't verlies sijnre vrede.

De de banken van den Grave van Buren sijnen boom.

Sijn ouderdom soude wel rust begeren.

Maer mit sijn particulier wil tot geen vrede raden / die niet bast is.

De hooft de actien tot d'entien strecken tot beverf en verwoesting sijn van de sictijde en van den lande.

insindien de Gedeputeerde van den Conink proponeren, dat sijne Majesteit indifferentelijk Gouverneurs en Capiteinen tot bewaernisse vande plaersen soude mogen stellen, so wel den genen sijne Maj. als der Generalen Staten partye gevolgt hebbende, behoudens dattet personen waren den Provincien aengenaem sijnde: soude sijne Excell. niet oorboor of geraden vinden datmen om sulken enig poinct den Krijg soude continueren. Behoudens nochtans dat binnen den Provincien met den Generalen Staten niet geunieert geweest sijnde, of ook binnen den genen die van den selven Staten sijn gescheiden, sullen mogen geadmitteert worden in Gouvernemente en andere Officien of bevelen de gene die der Staten partije hebben gevolgt, hoe wel sy van andere Religie mochten wesen, wel verstaende dat sy alfulken Provincien aengenaem waren.

Sijne Excellentie vind ook seer goed dat tot alfulken Vredehandel gestelt en geprefigeert werde den tijd en termijn van drie weken, en dat na d'expiratie van den selven (indien den Vrede alsdan noch niet soude sijn) dat den Gedeputeerden in sulken gevalle verboden worde voorts te varen, en also gerevoceert.

Beroerende het tweede poinct, mentie makende van de contributien en distributien van de penningen: sijne Excellentie conformeert haer dies aengaende genoeg metten advyse van de boven genoemde Gedeputeerde tot Utrecht versamelt, so als sijne Excellentie breder sal verklaren by de particuliere apostillen te stellen op de articulen by de voorz Gedeputeerde aen sijne Excellentie geexhibeert.

Hebbende dies niet te min sijne Excellentie des aengaende wel willen twee poincten vertonen: Eerstelijk is sijn Excell. beducht dat in de resolutie van enige Provincien en steden diverse swarigheden sullen vallen op de distributien van den lasten, remitterende des niet te min de decisie van de selve swarigheid totte particuliere conferentie daer op te houden. Ten anderen vind sijne Excellentie raedsaem, terwijlen also dese articulen den Geunieerden Provincien sullen worden gecommuniceert, de Provincien nochtans middelertijd niet laten te contribuieren, immers 't gene syluiden alreede aangeboden hebben, aengezien dat de 't achterheden van den krijgs-volke dagelijx vermeerderen by gebreke van betalinge, waer door een deel van den soldaten uitten Vendelen verlopen; andere, hen van alle nootdrift gedestituteert vindende, den dienst gehelijk verlaten, in der voegen dat niet mogelijk is behoerlijke ordre en krijgs-disciplijne 't onderhouden. Waer by, so als men siet, worden so wel de steden, als de platte Landen door verscheiden moetwilligheden en insolentien van den soldaten verdrukt en bedorven, sonder nochtans dat sijne Excellentie tot sijnen groten leetwelen ordre daer in kan stellen, overmits de faulte van betalinge. Verloekent daerom sijne Excellentie 't selve in goede confederatie te leggen om daer in te remedieren: protesterende anders onschuldig te sijn van den inconvenienten daer door geresen, of die hier namaels by gebreke van 't gene voren geseid is, alnoch souden mogen tijen.

Aengaende het derde articul sprekende van de sake van mijnen Heere den Hertog van Anjou, gemerkt het goet devoit by den Provincien deser Landen en gesamentlijk van den Onderstaten van dien gedaen, en ten anderen, van des Coninx wegen noch niet gebleken is enig merkteken van den goeden wille tegens den selven Onderstaten; en veel min der Gereformeerde Religie, en de grote vyandschap by sijne Stedehouderen en Dienaren gedaen, bedriegelijke articulen geproponeert by den genen die met den Staten hier voortyden gehandelt hebben, en namentlijk by den Hertog de Terra Nova in desen laetsten Vredehandel van Ceulen, daer door het lichtelijk te speuren is hoedanig haerlieder meininge sy: antwoord sijne Excellentie, dat, in gevalle den Vrede by den Gedeputeerden des Coninx niet goet aangeboden word, so wel voor den Vaderlande, als voor de Religie, en so verskeret datter geen wettige oorfake sy van oenig achterdenken of misvertrouwen, en datmen onder

het dekfel van den Peys wederom het Land tyranniseren en de Religie uytroeyen soude willen, en dat in diengevalle de Landen een Prince willen kiesden, dat alle saken wel overgemerkt, egeen Heere of Prince souden kunnen gevonden worden wiens autoriteit en middelen van meerder macht en effect souden mogen sijn, dan van het Coninkrijk van Engeland, of van den boven genoemden Hertog: aengesien dat, hoe wel de Vorsten des heyligen Roomsen Rijx ten verscheiden reisen sijn versocht en gebeden geweest dese Landen onder hare protectie en beschermenisse te nemen en t'ontfangen, en dat ook sedert de Keyserlijke Majesteit by sijne Hoogheid, en den Generalen Staten of by brieven, Edelluiden en anderen personen van qualiteit derwaers gesonden, seer ootmoedelijk ten selven sijne is versocht geweest, so heeft sijne Keyserlijke Majesteit of Vorsten des Rijx voorschreven egeensins kunnen geperstadeert worden om dese Landen eenige hulpe of bystand te doen, niet jegenstaende de selve Lidmaten des Rijx sijn. En ten anderen hebben sijne Excellentie hier te voren genoegsaem vernomen de meininge en intentie van de Coninginne van Engeland, so wel om de beschermenisse deser Landen aen te nemen, alsook belangende de goede gunste en affectie, die sy den boven genoemden Hertog van Alençon is dragende, hebbende in sijn faveur aen den Heeren Staten geschreven, daer by gevoegt dat geheel nodig sy tot volvoeringe van sulken heerlijken werken Vorst en Heere te hebben, die sels in persoon d'executie van alfulken aenslag mach doen. Dunkt daerom sijn Excellentie (onder correctie van den geunieerden Provincien en Steden) datter egeen ander middel resteert, dan onse toevlucht te nemen aenden boven genoemden Hertog van Anjou: behoudens dattet sy onder sulke conditien dat den Lande hulpe en bystand gedaen worde van krijgs-volk en genoegsame middelen om den Spangiaerts 't hooft te bieden, te weerent en te verjagen, en dattet ook ganselijk strecke tot verskeringe van die van der Religie en de Privilegien des Lands, mitsgaders tot onderhoud van den Vryheden en Gerechtigheden des sels, en sonderlinge dat een yeder particuliere Provincie in volle gerechtigheid van hare oude Leeën en andere Preeminentien blyve en onthouden worde sonder eenige veranderinge nu of namaels daer in te doen of latengechieden. Maer ist dat de Landen raedsamer dunkt egenen Vorst tot bescherm-Heer te kieten, gedraegt hem sijn Excellentie tot haer-lieder goetdunken en advys, belovende haerlieden allen dienst, voorderinge en bystand te doen na sijn vermogen, in allen 't gene sy tot nut, oorboire en welvaren van den selven Landen raedsaem sullen vinden, hen-lieden wel hebben willen adverteren en vermanen goede opzicht altyd te nemen op de beste en bequaemste middelen om sulken machtigen en geweldigen Vyand (als den haren) te mogen keren en wederstaen.

Wijder is sijne Excellentie wel van meininge datmen voor dese tyd met den boven genoemden Hertog in egeene particuliere communicatie en trede, achtervolgende d'advys van den Heeren Gedeputeerden, den welken niet raedsaem dunkt, gedurende den Vredehandel tot Ceulen, met eenigen anderen Heere of Potentaet iet te tracteren: maer datmen eerstelijk metten Gedeputeerden tot Ceulen sijnde, den Vrede eindelijk sal af handelen en sluiten: of de drie weken (als voorseid is) geexpireert sijnde, van alle vordere handeling die aengaende ophouden, en alsdan by advys van den geunieerde Provincien en steden finale resolutie op alles nemen.

Nopende het vierde poinct daer mentie gemaakt word van den gouvernemente van desen Landen, sijne Excell. remitteert ter discretie van den Provincien en haren Gedeputeerden 't gene hen sal believen te ordineren: aengaende den persoon van sijnder Hoogheid, vindende goed 't gene by de Gedeputeerde dies aengaende alreede is gadviseert: maer so vele sijnder Excellentie persoon belangt, en wilt de selve niet laten den

Engeland of Anjou is best gelegen om de Nederlanden hulpe te bewijzen.

de de middelen en de te stellen op de contributien.

het de middelen en de te stellen op de contributien.

de de middelen en de te stellen op de contributien.

(F. 162.)
Alle ge-
boden
sijn te
vergeefs
alfe niet
en mer-
den ge-
hoort.
taemt.

Gedeputeerden voor te dragen, dat hier te voren vele grote notabele fouten en misbruiken zijn gepleegt, op de welke nochtans zijn Excellentie niet mogelijk is geweest ordre te stellen, by gebreke van gehoorzaamheid: daer nochtans eenen yegelyken genoeg bekent staet dat alle geboden en bevelen te vergeefs zijn, het sy de selve, by den genen dien't behoort, gehoorzaamt en achtervolgt worden.

Hier over en door sulken gebrek zijn by alderley personen vele grote sware klachten voorts gebrocht, en dat door verscheiden oorfaken. Sommige sijnde luiden van verstand en wetende den oorspronk des quaeds eensdeels toegekomen te zijn by gebreke van behoorlyke gehoorzaamheid, en eensdeels dat de penningen tot onderhoud van der Oorloge nodig, of ten behoorlyken tyde niet opgebracht zijn, of elders dan daer toe de selve gedestineert waren zijn geemployeert, of ook door quade valsche practyken en listige vonden achterwaers gehouden: hebben des niettemin seer behendelyken d'oorfake van allen sulken ongeregeltheden sijne Excellentie toegeschreven en opgeleit, als of de selve sonder eenig middel, of ook sonder by den genen dien't behoorden gesecondeert te zijn, alleen de sake hadden konnen uitrechten. Welke nochtans des te min mogelyk was, overmits vele andere veranderingen en beletfelen by den genen, die met ons een querele defenderen voorts gestelt, aengesien syluiden vele andere en particuliere voornemen en meningen in de saken hadden, gelyk 't selve nader hand genoeg is gebleken.

De
Prince
klagt
dat alle
fouten
en onge-
regelthe-
den hem
werden
opgeleit.

Vele andere so vernuftig niet sijnde, hoe wel sy andersins van egeender quader numeuren waren, nochtans also de menschen natuerlyk tot achterklap geneiget zijn, sonderlinge tegens de Overigheid, hebben haer in alsulke en diergelyke propoosten verheugt en zelfs ook die gestroit en seer onverstandelyk verbreid, so over hare tafelen als over straten en andere plaetsen daer sy hen hebben gevonden, niet merkende of gevoelen- de dat de inventeurs van alsulke calumnien anders niet dan de uitterlyke ruine van den Lande sochten, de welk verderf door toe doen van desen (onder de welke ongetwijffelt eenige by den vyand gecorrumpeert zijn geweest) des te meer gevordert worde.

De
Prince
en wil
geen par-
ticulier
accoord
aengaan/
tot sijn
hoordeel
en ach-
terdeel
van het
Land.

En hoe wel zijn Excellentie (aensijnde d'ondankbaerheid van den genen) ter contemplaten van welken sijnen Sone geapprehendeert en gevankelyk is weg gevoert, en de selve sijne Excellentie verloren heeft drie Broeders, zijnde daer-en-boven in grote sware schulden gevallen en voorts alle zijne goederen verloren hebbende, oorfake genoeg hadde om alsulke goede voor- derlyke conditien aen te nemen als de selve zijne Excellentie zijn gepresenteert en aengeboden, even ver- re hy daer na hadde willen luisteren, en gedurende de- sen Vrede-handel tot eenig particulier accoord ver- staen, sonderlinge also eenige hem ganschelyk gelaten- de der Religie toegedaen te zijn, seer ondankbaerlyk sich zijne vyanden verklaert hadden: nochtans heb- bende sijne Excellentie alleenlyk voor oogden de vorde- ringe van de eere en glorie Gods, mitsgaders 't wel- varen van den Vaderlande, heeft de selve alsulke injurien tot noch toe in vergete gestelt: en dat meer is sonder eenige of immers met seer kleine middelen, maer al- leenlyk door het goed gelove, 't welk zijne Excellen- tie onder den soldaten gehad heeft, en ook met vele arbeids en machte heeft de selve tot noch toe belet en verhindert dat den vyand egenen vorderen inval in den Landen gedaen heeft, hoe wel hy het selve aen allen kanten heeft besprongen so met geweld van Oorloge, als door listen en practyken, daer toe versterkt geweest zijnde, eensdeels door de onverschichtigheid, en ook eens- deels door de boosheid van eenige onder den onsen, also sy hen immers voor sulx hielden, hoe wel alle ha- re actien den Landen meer hindere en schade aenge- brocht hebben dan al het geweld der vyanden: in der voegen dat in de plaetse van 't verlies datter is overko- men, grotelyk te verwonderen staet dat het gansche land niet is gehelyk verloren.

De
Prince

Aengesien nu de boven genoemde geuniceerde Pro- vincien sijne Excellentie presenteren het Lieutenant-

schap Generael van den Lande, en wetende 't gene hen hier te voren is wedervaren: so verklaert de selve sijne Excellentie wel willig en bereid te zijn tegehoorsamen yemanden anders, dien de voorschreven Provincien daer toe sullen willen verkiefen en stellen, belovende sijne Excellentie haer ten dienste van den Lande geen- sins in al het gene in sijne vermogen zijn sal, te willen sparen niet min als de selve tot noch toe gedaen heeft.

hiet geer-
ne een
ander
haest
gehoor-
samen so
het de
Provin-
cien be-
lieft.

Maer nochtans indien de boven genoemde Provin- cien perfliteren, en zijne Excellentie (die haer telven gehelyken ten dienste van God Almachtig en van den Vaderlande heeft begeben) tot het Lieutenantschap Generael verfoeken, so begeert de selve sijne Excell. dat de Provincien willen verstaen de oorfake van den bo- ven genoemden inconvenienten, om des te gevoege- lyker daer in te mogen versien.

Wach is
ook te
vreden
het Lien-
tenant-
schap
Gener-
ael
aen-
houden.

Eerstelyk en is in den Lande egene Stad, de welke des versocht sijnde, niet en weigert (so vele haer moge- lyk is) garnisoen in te nemen. En so wanneer eenige Stad garnisoen in genomen heeft, sijn van stonden aen de andere Provincien en Steden voor handen, bidden- de en supplicerende ten einde alsulken Steden, overmits hare armoede en andere saken die sy allegeren, om van den selven garnisoene ontleidigt te mogen worden: waer door gehele Provincien en Steden worden verloren, so als 't selve gebleken is aen den Steden van Aeth, Aelst en Mechelen, uit de welke zijne Excellencie, door im- portun vervolg van den anderen omliggende Provin- cien en Steden heeft een deel krijgsvolk moeten weg- nemen, waer door den selven Steden middel is gegeven geweest om de reste van den soldaten te verjagen gelyk het selve gebeurt is.

Staten
binnen
ten daer
in boer-
sien dient
te woer-
den.

So wanneer eenige Steden soldaten innemen, is 't selve in so kleinen getale dat sy egene uirval konnen doen om den vyand te mogen krenken: maer blyvende binnen der Stads muren worden sy aldaer den krijgshan- del ongewoon, ja daer toe geheel onbequaem, latende den vyand lopen en brandschatten tot onder de poor- ten van den selven Steden, daer hy menigmael voor by passeert tusschen verscheiden garnisoenen, hem also begevende in 't middel van den Lande, en 't selve af- lopende, rovende en plunderende sonder wederseggen of resistentie van yemanden.

En aengesien dat hem de vyand (so voorseid is) in 't middel van den Lande kan begeben, is daer uir noch een ander inconvenient spruitende: als namentlyk, dat alle kleine Stedekens en Vlecken hoe na de selve ook den groten Steden sijn gelegen, met garnisoen moeten versien worden, overmits datter egene plaetse ten plat- ten Lande verlekert is.

Onder-tusschen so word den schamelen Huisman van allen sijden indifferentelyk verdrukt, geplundert en gerooft; en niet wetende aen wien troost soeken, be- klaegt sich over de Overigheid, meinaende dat de selve oorfake sy, dat hy van alsulke schaden, verlies, ellenden en miserien niet verlicht of verlost word.

Ten anderen vermeerdert de ongeregeltheit dagelyx lanx so meer, overmits dat de Landen also verdorven en geruineert sijnde, niet mogelyken is de penningen van de contributien daer op gestelt, te lichten.

Om alle 't welke te verhoeden egeen beter noch be- quamer remedie is, dan binnen den Frontier-steden goede sterke garnisoenen te leggen, die den vyand mo- gen ophouden en verhinderen alle sijn pilleringe, ro- verrye, brandschattinge en allen anderen moettwille, waer door insgelyx de reste van den Lande verlekert en ontlast sal zijn van so veel kleine onnodige garni- soenen. De soldaten sullen beter betaelt zijn, in der voegen dat veertien of vijftien Vendelen wel betaelt en gedisciplineert zijnde, so veel overlaf binnen een Stad niet doen sullen, als tegenwoordelyk doen drie of vier Compagnien onbetaelt, overmits de selve by gebrek van dien in egene ordre, regle of krygs-dif- ficipline konnen gebrocht, veel min gehouden wor- den.

Staten
jeugd
aan
samen

Verfoekende daarom sijne Excellentie voor d'eer- ste dat haer geoorloft sy, binnen den Frontier-steden al- sulken ordre te stellen als haer goeddunken en gelieven sal

Staten
balle k
in 't di
geenere
van de
garnisi
nen.

ven sal: niet alleenlyk tot beschermenisse en bewaernisse van den selven Steden, maer ook om by dien middel den vyand te mogen aengrypen en bespringen, daer, en also het selve bevonden sal worden te behoren.

Begerende dat een yegelyk hier toe wil overdenken 't gene in Holland en Zeland is gebeurt, daer de Steden egene swarigheid hebben gemaect goede garnisoenen te ontfangen, sijnde daer door niet alleenlyk geconserveert en beschermt geweest, maer hebben den vyand groot hinder, schade en afbreuk gedaen.

Dat ook sijne Excellentie (om alle aenflagen en onverscheninge invasien des vyands, daer van sijne Excellentie secretelyken soude mogen gewaerschoot worden, te verhoeden) sal in allen Steden en plaetsen soldaten mogen invoeren en leggen, die aldaer ook sullen ontfangen worden, behoudelyk dat de borgers daer na hare Remonstrantien aen sijne Hoogheid, Excellentie en den Raed sullen mogen doen.

Wijders, also door detraegheid van besoiingnen en de menigvuldige renvoven, insgelyk diverse inconvenienien sijn gesproten: so ware het daerom goed en raedsaem, dat den Raed ingestelt sijnde, so als 't selve by den Gedeputeerden is voor gedragen of noch na der hand by den Provincien geadviseert sal mogen worden, dat de gene die daer toe gestelt en gecommiteert sullen sijn, volkomen macht en autoriteit hebben op allen voorvallende saken eindelyken te resolveren, sonder rapporte nemen en aen hare Meesters te renvoyeren, gelijk 't selve tot noch toe gepractiseert is geweest, wel verstaende nochtans, indien de Provincien eenige poincten willen gereserveert hebben om 't haerder kennisse alleenlyken te staen, sullen sy het selve mogen verklaren en voorts den Raden macht en autoriteit geven om op allen aenderen saken te resolveren by pluraliteit van voisen, de welke een yegelyk schuldig en gehouden word te achtervolgen en hem daer na te regulieren.

Also ook vele en grote swarigheden sijn gesproten door dien dat sijn Excellentie binnen den tyd van 14 of 15 maanden egene middelen van penningen voort gestrekt zijn geweest om te voldoen de kosten van Oorloge, waer door alle goede occasien om den vyand (de welke by sijne eigene brieven, alst blykt, bekende gedwongen te sijn 't Land te verlaten) niet alleenlyk te hinderen, maer ook gehelyken te verdryven, voor by sijn gegaen. Dat ook niet jegenstaende al het gene by den Provincien beloofd en geaccordeert is, egene penningen worden gelicht, of indien eenige opgebracht worden, so waren de selve wederom uitgekeert en verstrekt na een yders goedduncken. Is daerom sijne Excellentie met den geuniceerden Provincien van advys, dat so wanneer eenige contributien geaccordeert sijn, alle particuliere, die in 't opbrengen van haer quote weigerig of gebrekelyk vallen de facto sullen alom geexecuteert worden, wel verstaende dat hen geoorloft sal zijn haer recours te nemen aen de Generaliteit van haeren Provincien of Steden, op dat een yegelyk by alfulken middel tot sijne schuldige plicht vermaent en bedwongen mag werden.

Belangende den anderen particulariteiten in den articulen, by den voornoemden Gedeputeerden geexhibeert, begrepen: sal sijne Excellentie by particuliere Apostillen op de selve antwoorden. Aldus gedaen in der stad van Gent den 28 dag Septembris, Anno M. D. Lxxix.

En hoewel de Prince van Orangien met alle neerstigheid aensijelt om eens tot eintelijke resolutie en besluit te geraken / so was het al te vergeefs / en liep noch seer lange aen eer hier goede ordze konde gestelt worden / waer door veel goede saken en gelegentheden door by gingen; daer ober hy dikwils met groten ernst was slagende. 't Is wel waer dat nopende het eerste poinct belangende den vrede / resolutie genomen was / also wy in het voorgaende Boek hebben verhaelt. Welke resolutie te Colen obergesonden sijnde waren de Keiserlijke Commissarissen meest verstoeken / en den Hertog van Cerra Nova wilde niet

weder heren om bozder te handelen / want hy hadde sich ingebeelt / dat na dien hy sijn personagie so wel hadde gespeelt / door inductie van de Prince van Parma / dat hy de sake hadde al slepende gehouden sonder eenige bestand te willen toestaen: dat Parma middelreijnd Maestricht beroverd hadde: dat de Provincien van Artois en Henegouten metten Conink waren geaccordeert: dat die van 's Hertogen-boesch / de vrede hadden aengenomen: dat hy door sijn schryben en het schryben van de Keiserlijke Commissarissen alom 't Land en vele van de principaelste steden in twiist en twebracht gesteld hadde: dat hy ook eenige van de Gesanten der Staten selve tot Colen leggende / als namentlijc beide de Abten van Sinte Conink waren van Marolle / de Proost van Sinte Baben / en den Heere van Grobendonk heimelijc op syn sijde gewonnen en gekregen hadde / (so namaels in 't licht quam door hare gemeentcipieerde brieven aen de Cardinael van Granbelle en aen de stad van Nimmegen en andere) het niet konde saelgeren of de Staten soudengedrongen wesen / door den uittersten nood / de vrede articulen / sulx die waren by de Keiserlijke Majesteit voorgezlagen / aen te nemen: of so niet / datse met confusie souden overwonnen / overrompelt en overballen worden: maer behindende daer na anders / was hy wel perplex en hadde wel getoelt dat hy eenige meerder moderatie hadde toegelaten / so men ook daer na verstonde. Immers ik hebbe een misstibe gesien en gelezen / by den Heere Secretaris van den Prince van Orangien Bruinin / geschreven aen de Magistraet van Aernhem / onder anderen inhoudende: Dat de Graef Johan van Passaulewen een brief getoont hadde daer in stond dat de Hertog van Cerra Nova hem beklagde / dat hy hem hadde laten abuseren / om dat hy den uittersten last die hy banden Conink hadde niet hadde na gekomen / daer in / dat hy in 't poinct der Religie niet so veel hadde ingewilligt als hy eenige van der Staten Gesanten selve toegeseyd hadde / te sullen verwilligen.

Op het tweede poinct nopende de middelen en ordze te stellen op te contributien daer op vielen vele swarigheden / en konden boozt eerst niet afgedaen werden / gelijk ook gepereteert werde de propositie van het derde poinct en de verklaringe uittellende / aengaende d'antwoorde die den Hertog van Anjou soude mogen gegeven worden ter expiratie van den tijd van drie weken na d'overleberinge van de voornoemde antwoorde van de Generale Staten op 't stuk van den vredehandel.

Op 't vierde poinct beroerende d'ordze die gesteld soude mogen worden op 't gouvernement van den lande / werbe by de Gedeputeerde van de nader geuniceerde Provincien geadviseert / dat d'Oberigheid en het gouvernement van den Lande die boozt als noch soude blijven by den Eertshertog van Oostenrijk als dat tot die tijd toe was geweest / welverstaende dat sijne Hoogheid soude gouverneren met advijs van den Prince van Orangien / en sonder advijs en consent van den selven niet te mogen doen / en alsulx voornamentlijc in allen krijgsaken absolutelijc en met volkomen autoriteit soude ordineren / gebieden en besluiten sulx sijne Hoogheid en Excellentie bevinden soudentot versekertheid en bescherminge der Landen / mitsgaders tot wederstand / afbrek en hrenkinge der vyanden eenigins te dienen / dat ook alle andere saken van de regeringe / en politie van den lande / sijne Hoogheid en Excellentie souden bevolen worden / mits datmen opzichten soude sekere drie Collegien tot Raaden / waer van het eene neffens sijn Hoogheid en Excellentie / een in Vlaenderen en een tot Arecht of elders / daer 't oorzbaertijc bevonden soude worden / resideren soudent. Sonder welchen Raed sijne Hoogheid en Excellentie in de boozszaken niet souden mogen disponeren / en om de boozsz Raaden te formieren souden elke Provincie vitten haren nominieren ses personen daer uit sijne Hoogheid en Excellentie drie souden kiesden / die souden in de boozsz Collegien verdelen souden / om aldaer te blijven en als raden te dienen tot ho-